

Latvija

Latviešu lasītājam

Pietro U. Dini

Ar *Lazio* reģiona atbalstu pirmo reizi *Ventotenes manifest*s tiek publicēts latviešu valodā. Īsumā iepazīstināt latviešu lasītāju ar *manifesta* autoru - Altiero Spinelli (1907-1986) - nav viegls uzdevums. Kāpec? Tapēc, ka Latvijas vēstures un kultūras kontekstā grūti nosaukt cilvēku, ko varētu pielīdzināt Spinelli un ar ko apzīmētu intelektuālu personību, kas tik nešķirami saistīta ar Vienotas Eiropas projektu, kas vēlāk pārtapa par Eiropas federālistu kustību. Rīgas humanistu vidē 16. gadsimtā jau varēja just Eiropesisku atmosfēru. Apliecinājumi par piederību Eiropai Latvijā izpaudās dažādos veidos un kļuva par aizmetni dažu intelektuāļu prātos latviešu tautas ilgajā atdzimšanas posmā, vēlāk uzplaukstot kā Tautas Frontes Eiropesiskie atslēgas vārdi Baltijas identitātes protesta divu gadu laikā (1988-1989). Un tomēr - tā kā bieži vien nācās koncentrēties uz savas neatkarības apstiprināšanu vai atkārtotu apstiprināšanu un tādējādi, radot vajadzību rūpēties par vietēja mēroga attiecībām cīņā ar varenajiem kaimiņiem, varētu šķist, ka Latvijas vēsturei nav bijis pietiekami laika radīt domātājus, kuri vēlētos izveidot tādu Eiropas federācijas projektu, kurā būtu ietverts arī pašu dzimtenes liktenis. Latvijas ilgajā atdzimšanas posmā XIX un XX gadsimtā intelektuāļu aprindās vienotas Eiropas skatījums nebija svešs, bet notikumi 20. gadsimta pirmajā pusē novērsa uzmanību no šādas perspektīvas.

Savukārt latviešu lasītājam noteikti ir vieglāk saprast apstākļus, kas veicināja *manifesta* ideju rašanos un tā saturu, ko *Altiero Spinelli* uzrakstīja, atrodoties sešpadsmit gadu ilgā ieslodzījumā *Ventotenes* salā. Ieslodzījumu un izsūtīšanu trimdā pazina arī latviešu intelektuāļi. Tieši atrodoties uz salas (kur pēc paša vēlēšanās atrodas viņa pelni), kas nošķirta no pasaules un cilvēku tirdzniecības, *Spinelli* izdevās "atklāt federālismu".

Tātad - ko paveica *Altiero Spinelli*? Šis vīrs, kas bija fiziski spēcīgs un masīvs (ne velti viens no viņa pseidonīmiem pagrīdes vidē bija *Pantagrue* - "milzis"), ir iesaukts pat par Eiropas Mozu. Tik tiešām - *Spinelli* bija aizrautīgs Eiropas ideju aizstāvis. Pamatojoties uz *Mazzini* idejām, viņš "pēckara tumsas gados" radīja Eiropas federācijas projektu, ar ko bija jāpieliek punkts karadarbībai Vecajā kontinentā. Vairāk nekā citi *Spinelli* pielika pūles, lai ideju par Eiropas federāciju izplatītu sentimentālā un utopiskā vidē un lai tai

piešķirtu politiskas programmas konkrētību. Pēckara laikā *Spinelli* ietvēra eiropas federālismu progresīvo politisko spēku kultūras debatēs, kā arī katrā savā rakstā un politiska rakstura darbībā. Viņa nodoms attiecībā uz eiropas federālisma ideju bija pasniegt to kā “brīnumzāles” un “revolūciju”, lai uzvarētu suverēnas valstis un izveidotu eiropas savienotās valstis.

Kad *Spinelli* rakstīja, ka “tirānu laiks” tuvojas beigām pēc postījumiem un masu slepkavībām, viņš uzsvēra to, kas bija noticis Rietumeiropā, un, protams, nevarēja paredzēt, ka šāds režīms no turienes neilgā laikā tiks ieviests eiropas rietumu daļā un vidusdaļā. Pat ja *Altiero Spinelli* federālisma projekts tiktu īstenots laikā, kad tas radās, tas būtu varējis nošķirt tā saukto Centrāleiropu (tādējādi arī Latviju, Lietuvu un Igauniju) no aizmirstības, kas ilga pusgadsimtu un kas ir puskontinenta jaunākās politiskās vēstures pamatā.

Par laimi, vēsture vismaz vienu reizi ir bijusi apzinīgāka par cilvēka neapdomību, un no 2004. gada 1. maija eiropas Savienība (kuras dibinātājs ir *Spinelli*) ir kļuvusi par realitāti arī Latvijas Republikai.

Priekšvārds

Eugenio Colorni (Roma 1944. Gads)

Šo rakstu pamatidejas radās un tos uzrakstīja 1941. un 1942. gadā Ventotenes salā. Šajā īpašajā vidē stingra režīma slazdos uzspiestas apātijas skumjās ar nepacietību gaidot atbrīvošanu, uztverot informāciju un mēģinot to padarīt pēc iespējas pilnīgāku, dažu cilvēku prātos brieda pārdomas par visām problēmām, kuras bija izraisījis karš.

Nošķirtība no politiskās dzīves sniedza neatkarīgāku skatījumu un rosināja apsvērt tradicionālo nostāju, meklēt pagātnes neveiksmju iemeslus ne tik lielā mērā parlamenta vai revolucionārās taktikas tehniskajās kļūmēs vai situācijas vispārējā "nesagatavotībā", bet gan nenobriedušā vispārīgā nostājā un tajā, ka cīņa veikta paralēli ierastajiem ieplaisājušajiem principiem, pievēršot pārāk maz uzmanības jaunajiem notikumiem, kuri attīstījās, mainot realitāti. Gatavojoties veiksmīgi cīnīties lielajā kaujā, kas iezīmējās tuvākajā nākotnē, vajadzēja ne tikai labot pagātnes kļūdas, bet arī atteikties no politisku problēmu formulējumiem, atmetot doktrīnu aizspriedumus vai partijas mītus. dažu cilvēku prātos radās galvenā ideja par to, ka svarīga pretruna, kas vainojama pie krīzēm, kariem, nelaimēm un izmantošanu, kas valdīja mūsu sabiedrībā, ir suverēnu ģeogrāfiski, ekonomiski un militāri noteiktu valstu eksistence, kuras, uzskatot citas valstis par konkurentēm un iepējamām ienaidniecēm, attiecībā uz citām apvienojās situācijā, ko var izteikt šādi - *perpetuo bellum omnium contra omnes* (visu karš pret visiem). Šī ideja, kas pati par sevi nebija jauna, ienesa jaunas vēsmas minētajos apstākļos un situācijā, kurā tā radās, un tās rašanās motīvi ir dažādi.

1) Pirmkārt, internacionālisma ieviešanu, kas dominē visu progresīvo politisko partiju programmā, tās uzskata zināmā mērā par vajadzīgām un gandrīz automātiskām sekām, lai sasniegtu katras partijas izvirzītos mērķus.

Demokrāti uzskata, ka, katrā valstī ieviešot savu ierosināto režīmu, neapšaubāmi veicinātu tādas vienotas apziņas veidošanos, kas, pārvarot robežas kultūras, kā arī morālajā jomā kļūtu par priekšnoteikumu, ko tie uzskata par neaizstājamu, lai panāktu brīvu tautu apvienību politiskajā un ekonomiskajā mērogā. Savukārt sociālisti uzskata, ka proletariāta diktatūras režīma ieviešana dažādās valstīs radītu starptautisku kolektīvisma valsti. Analīzē par modernas valsts jēdzienu un apvienotām interesēm skaidri norādīts, ka, neraugoties uz to, ka iekšējā režīma analogijas var atvieglot draudzīgu attiecību un sadarbības veidošanos valstu starpā, tas nepavisam

nenozīmē to, ka tas automātiski un progresīvi ved uz apvienošanu, kamēr eksistē kolektīvas intereses, kas saistītas ar atsevišķas vienības uzturēšanu noteiktās robežās.

No pieredzes zinām, ka šovinistiskas izpausmes un protekcionisma intereses var viegli izraisīt sadursmi un konkurenci arī divu demokrātijū starpā, un nav teikts, ka bagātai sociālistiskai valstij noteikti būtu jāpieņem tas, ka pašu resursi tiek nodoti kopīgā īpašumā ar citu, nabadzīgāku sociālistisku valsti tikai tāpēc, ka tajā valda pašu režīmam analogs iekšējs režīms. Tādējādi politisku un ekonomisku robežu atcelšanai valstu starpā nav jārodas tāpēc, ka minēto iekšējo režīmu vienlaicīgi ievieš katrā valstī, bet tā ir neatkarīga problēma, kas jārisina ar atbilstīgiem iedarbīgiem līdzekļiem.

Cilvēks nevar būt sociālists, vienlaicīgi neesot arī internacionālisma piekritējs, bet tas iespējams vairāk ideoloģiskas saiknes, nevis politiskas un ekonomiskas vajadzības dēļ, un pēc sociālistiskas uzvaras atsevišķas valstis nebūt neveidojas par starptautisku valsti.

2) Tas, kas turklāt autonomā veidā lika uzsvērt federālisma tēzi, bija fakts, ka esošās politiskās partijas, kas saistītas ar pagātnes cīņām katrā valstī, ieraduma vai tradīciju dēļ ir pieradušas noteikt visas problēmas, sākot no noklusētā pieņēmuma par nacionālu valsti, un uzskatīt starptautiska mēroga problēmas kā "ārpolitikas" jautājumus, kas jārisina diplomātiskā veidā un panākot vienošanos atsevišķu valdību starpā. Šāda attieksme daļēji ir iemesls, daļēji sekas iepriekš norādītajai attieksmei, pie kuras pieturoties uzskata, ka ja reiz attiecīgajā valstī ir apturēti vadības groži, saskaņa un apvienošanās ar līdzīgiem režīmiem citās valstīs notiek pati par sevi un tam nav vajadzīgs veltīt īpašu politisku cīņu.

Savukārt šo rakstu autori bija cieši pārliecināti: ja kāds vēlas risināt starptautiskas iekārtas problēmu, piemēram, tā vēsturiskā perioda galveno problēmu, un uzskata tās risinājumu par būtisku priekšnoteikumu visu mūsu sabiedrībai aktuālo institucionālo, ekonomisko un sociālo problēmu risināšanai, būtu jāņem vērā visi jautājumi, kas attiecas uz iekšējām politiskām pretrunām un katras partijas nostāju, arī attiecībā uz ikdienas cīņā piemēroto taktiku un stratēģiju.

Visas problēmas, sākot no konstitucionālās brīvības līdz sabiedrības šķiru cīņai, no plānošanas līdz varas iegūšanai un tās izmantošanai, iegūst jaunu nozīmi, ja tās formulē, ņemot vērā priekšnoteikumu, ka pirmais mērķis, kas jāsasniedz, ir vienota iekārta starptautiskā mērogā. Tai pašai politiskajai rīcībai, atbalstam no viena vai kāda cita politiskā spēka, viena vai cita saukļa uzsvēršanai var būt diezgan atšķirīga nozīme, saskaņā ar kurām par svarīgu mērķi uzskata varas iegūšanu un noteiktu reformu īstenošanu katrā atsevišķā

valstī, vai ekonomisko, politisko un morālo priekšnoteikumu izveidošana, lai nodibinātu federālu iekārtu, kas aptver visu kontinentu.

3) Vēl viens iemesls, iespējams, vissvarīgākais, bija tāds, ka eiropas federācijas ideāls, pasaules federācijas prelūdijs, kas pirms pāris gadiem likās kā tāla utopija, šodien, karam beidzoties, ir sasniedzams un gandrīz pavisam tuvs mērķis.

Kopējā tautu sajaukumā, ko šis konflikts radīja visās vācu okupācijai pakļautajās valstīs, vajadzībā atjaunot ekonomiku uz jauniem pamatiem, kas ir gandrīz pilnībā izpostīta, aktualizēt visas problēmas, kas saistītas ar politiskajām robežām, muitas barjerām, etniskajām minoritātām u.c., šajā karā, kurā nacionālais faktors ir bijis tik bieži ideoloģiski pārspīlēts, kurā mazas un vidējas valstis atteicās no ievērojamas daļas to suverenitātes spēcīgāku valstu labā, un kurā no pašu fašistu puses jēdziens "dzīvības telpa" tika aizstāts ar saukli "nacionālā neatkarība"- visos šajos faktoros ir elementi, kas kā nekad agrāk šajā pēckara laikā aktualizē eiropas federālās iekārtas problēmu. Tas var ieinteresēt visu sociālo šķiru spēkus ekonomisku vai ideoloģisku iemeslu dēļ.

Federālai iekārtai varēs tuvināt diplomātisku pārrunu ceļā un aģitējot tautu, veicinot izglītotajās šķirās tām aktuālu problēmu pētīšanu un provocējot revolucionāras darbības, pēc kuru īstenošanas vairs nebūs iespējams atgriezties atpakaļ, ietekmējot uzvarētājas valstis vadošajās jomās un zaudētājās valstīs sludinot, ka tikai brīvā un apvienotā eiropā tās var rast glābiņu un novērst sakāves smagās sekas.

Tieši tādēļ ir radusies mūsu Kustība. Tas ir pārkums un prioritāte attiecībā uz visām tuvākā laikmeta problēmām un drošība, ka gadījumā, ja ļausim situācijai vēlreiz nostiprināties vecajās nacionālisma sliedēs, uz visiem laikiem zaudēsim iespēju, un mūsu kontinentā nevarēs valdīt ilgstošs miers un pārticība.

Tas viss mums ir līcis izveidot autonomu organizāciju, lai veicinātu eiropas federācijas ideju kā īstenojamu mērķi pēckara laikā. Neslēpjām šīs problēmas grūtības un to spēku varu, kas darbojas pretējā virzienā, bet uzskatām, ka tā ir pirmā reize, kad šī problēma tiek izvirzīta politiskās cīņās arēnā nevis kā tāls ideāls, bet gan kā neatliekama, dramatiska vajadzība. Mūsu Kustība, kura slepus eksistē jau divus gadus fašisma un nacisma apspiestībā, kuras dalībnieki nāk no antifašisma aktīvistu rindām un vēlas ar ieročiem rokās cīnīties par brīvību, kas jau ir samaksājusi ar brīvību kopīga mērķa labad, mūsu Kustība nav politiska partija un negrib par tādu kļūt.

Precīzāk, tā vēlas darboties dažādās politiskajās partijās un tās ietekmēt, līdz tiek aktualizēts internacionālisms, bet galvenokārt līdz visas tā politiskās dzīves problēmas tiek pasniegtas no šī jaunā skatpunkta, pie kura līdz šim nav bijis pierasts.

Mēs neesam politiska partija, lai arī, aktīvi veicot visus pētījumus, kas attiecas uz institucionālo, ekonomisko un sociālo Eiropas Federācijas iekārtu, un aktīvi piedaloties cīņā par tās īstenošanu un mēģinot izzināt, kuri spēki varētu darboties tās labā turpmākajā politiskajā apvienībā, nevēlamies oficiāli izteikties par institūcijām, par ekonomiskās kolektīvizācijas un administratīvās decentralizācijas svarīgākajiem vai mazāk svarīgiem jautājumiem utt., kas būs raksturīgi turpmākajai federālajai struktūrai.

Minētās problēmas plaši un brīvi apspriežam mūsu kustības iekšienē, un visas politiskās tendences, no komunistiskajām līdz liberālajām, tiek ietvertas mūsu kustībā.

Gandrīz visi mūsu biedri piedalās kādā no progresīvajām politiskajām partijām: visi piekrīt aizstāvēt brīvas Eiropas Federācijas pamatprincipus, kuras pamatā nav kādas valsts pārākums, ne arī totalitārisma sistēmas, un kurai piemīt strukturāls pamatīgums, kas to nepārvērš par vienkāršu tautu sabiedrību. Minētos principus var raksturot šādi: vienots federālais karaspēks, monetārā vienība, muitas robežu atcelšana un emigrācijas ierobežojumu atcelšana to valstu starpā, kas ir Federācijas dalībnieces, iedzīvotāju tieša pārstāvniecība federālās apvienībās, vienota ārpolitika. Šajos divos dzīves gados mūsu Kustība ir plaši izplatījusies antifašisma grupu un politisko partiju vidū. Dažas no tām mums ir publiski izteikušas savu piekrišanu un atbalstu.

Citas mūs ir aicinājušas sadarboties savu programmu formulējumu izstrādē. Varbūt vairs nav pārsteidzīgi apgalvot, ka daļēji, pateicoties mums, Eiropas Federācijas problēmas tik bieži apspriež Itālijas pagrīdes presē. Mūsu žurnāls "Eiropas vienotība" uzmanīgi seko līdzī notikumiem iekšpolitikā un ārpolitikā, izsakot par tiem absolūti neatkarīgu spriedumu.

Šie raksti, kas ir ideju izstrādes rezultāts un pamats mūsu Kustības dzimšanai, pārstāv autoru viedokli un nekādā gadījumā nav pašas Kustības nostāja. Tie ir tikai tematu priekšlikumi diskusijai tiem cilvēkiem, kas vēlas pārdomāt visas starptautiskās politiskās dzīves problēmas, ņemot vērā neseno ideoloģisko un politisko pieredzi, jaunākos ekonomikas zinātnes rezultātus, nākotnes saprātīgākās perspektīvas. Drīzumā tiks veikti citi pētījumi. Mēs vēlamies, lai rastos idejas, kas pašreizējā satrauktajā atmosfērā ieviestu skaidrību un veicinātu izlēmīgu, apzinātu un atbildīgu rīcību.

Eiropas federācijas kustība Itālijā
Romā, 1944. gada 22. janvārī

Brīvai un vienotai Eiropai
Manifesta projekts
Altiero Spinelli – Ernesto Rossi

I. Modernās Civilizācijas krīze

Modernās civilizācijas pamatā ir brīvības princips, kas paredz, ka cilvēks nedrīkst būt tikai instruments citu rokās, bet gan autonoma būtne. Visi tie sociālās dzīves aspekti, kas neatbilda minētajam principam, tika pakļauti pārbaudei lielā vēsturiskā procesā.

1) Ir atzīts, ka visām tautām ir vienlīdzīgas tiesības izveidot neatkarīgu valsti. Visām tautām, kuras nosaka pēc to etniskajām, ģeogrāfiskajām, lingvistiskajām un vēsturiskajām īpašībām valsts organizācijā, kas izveidota, ņemot vērā šo tautu specifisko politiskās dzīves jēdzienu, bija jāatrod instruments, kas vislabāk piemērots pašu vajadzībām bez jebkādas ārējas iejaukšanās. Nacionālās neatkarības ideoloģija bija spēcīgs progresa virzītājspēks, kas palīdzēja pārvarēt uzskatu aprobežotību, veidoja lielāku solidaritāti cīņā pret svešzemju apspiedējiem. Tā iznīcināja daudzus šķēršļus, kas traucēja cilvēku un preču apriti, un mazāk attīstīto tautu katrā jaunās valsts teritorijā tā veicināja attīstītāko tautu institūciju un iekārtu ieviešanu. diemžēl mūsu paaudze ir bijusi aculieciniece tam, kā kapitālisma impērijas aizmetņi attīstīti un izveido totalitāras valstis, un izraisa pasaules karus. Pašlaik tautu vairs neuzskata par vēsturisku cilvēku kopienu veidojumu, kas ilgstošā procesā ir radījis līdzīgas tradīcijas un izvirzījis līdzīgus mērķus, un uzskata savu valsti par visefektīvāko kolektīvās dzīves organizāciju visā sabiedriskajā iekārtā. Tieši otrādi - tā ir kļuvusi par dievišķu vienību, par organismu, kam ir jādomā tikai par savu eksistenci un attīstību, nekādā veidā neņemot vērā ļaunumu, ko tā var nodarīt citiem. Nacionālo valstu absolūtā suverenitāte radīja vēlēšanos valdīt, jo

katra valsts jūtas citu varas apdraudēta un uzskata aizvien plašāku teritoriju par savu "dzīves telpu", kur tai ir brīvas pārvietošanās tiesības un kur tā ir pilnīgi neatkarīga. Šo vēlmi valdīt varētu apspiest tikai visspēcīgākā valsts, kas valdītu pār visām pārējām.

Tā visa rezultātā valsts vairs nav civilās brīvības sargs, bet ir pārtapusi par verdzībai pakļauto iedzīvotāju saimnieku, un tās varā ir visas iespējas, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu maksimālu efektivitāti militārajā jomā. Arī miera periodā, ko uzskata tikai par pārtraukumu, kurā gatavojas nenovēršamajiem turpmākajiem kariem, daudzās valstīs militārā šķira valda pār civilo sabiedrību, padarot aizvien sarežģītāku politisko sistēmu brīvu funkcionēšanu. Civilās politikas izpausmju, tādu kā skola, pētniecība, ražošanas administrācija, darbība ir sarežģīta un galvenokārt ir vērsta uz karaspēka varas palielināšanu. Mātes tiek uzskatītas par karavīru ražotājām, un tās apbalvo pēc tiem pašiem kritērijiem, pēc kuriem izstādēs apbalvo auglīgus zvērus; bērnus jau no agrām dienām māca apieties ar ieročiem un ienīst svešzemniekus. Individuālās brīvības gandrīz nav, jo visi pieder pie kāda militāra veidojuma, un tiek nepārtraukti iesaukti karaspēkā. Biežo karu dēļ vīriešiem ir jāpamet ģimene, darbs, īpašumi un jāziedo dzīve mērķiem, kuru nozīme un jēga nav izprotama. Tikai dažās dienās tiek izpostītas vairāku gadu desmitu pūles vairot kolektīvo pārticību. Totalitārās valstis ir tās, kas vissaskaņotākajā veidā ir sasniegušas visu spēku apvienošanu, īstenojot maksimālu koncentrāciju un augstāko autarķijas pakāpi, un tāpēc izrādījās vispiemērotākās mūsdienu starptautiskajai videi. Ja viena tauta sper soli pretim akcentētākam totalitārisma, tai nekavējoties sekos citas valstis, kuru vēlme izdzīvot liek izvēlēties tādu pašu ceļu.

2) Ir atzītas visu iedzīvotāju vienlīdzīgas tiesības piedalīties valsts gribaspēka veidošanā. Tam bija jāveido visu sociālo grupu brīvi izteikto, ekonomiski mainīgo un ideoloģisko vajadzību sintēzi. Šāda politiska organizācija ļāva labot vai mazināt iepriekšējā režīma lielāko konfliktu netaisnības. Preses un asamblejas brīvība, kā arī vēlēšanu tiesību paplašināšana aizvien vairāk sarežģīja veco privilēģiju aizsardzību, vienlaikus saglabājot valdības reprezentatīvo sistēmu. Nabadzīgākā šķira pakāpeniski iemācījās izmantot visus šos līdzekļus, lai cīnītos par tiesībām, kuras bija tikai pārticīgajai šķirai. Ienākumu, kas nav saistīti ar darbu, un mantojuma aplikšana ar sociālo nodokli, pieaugošas nodevas par lielākiem ienākumiem, minimālu ienākumu un neaizvietojamu preču atbrīvošana no nodokļiem, skološana valsts skolā par brīvu, sociālās apdrošināšanas izmaksu palielinājums, zemes reformas, fabriku un ražotņu kontrole - tas viss apdraudēja privilēģētās šķiras to nostiprinātajos cietokšņos. Pat tās privilēģētās šķiras, kuras atbalstīja vienlīdzīgas politiskās tiesības, nevarēja atzīt to, ka zemākajām šķirām bija tiesības izmantot

vienlīdzību, kas tām piešķirtu patiesu brīvību. Pirmā pasaules kara beigās draudi kļuva pārāk nopietni, un bija tikai dabiski, ka pārticīgo šķiras ar dedzību uzņēma un atbalstīja diktatūras ieviešanu, kas viņu pretiniekiem atņēma juridiskos ieročus. No otras puses, gigantisko rūpniecisko un banku kompleksu, kā arī arodbiedrību veidošanās, apvienojot strādnieku pulkus, grupas un apvienības, kas izdarīja spiedienu uz valdību, lai noteiktu tādu politiku, kas nepārprotami atbalstītu to īpašās intereses, apdraudēja pašas valsts iznīcināšanu daudzos ekonomiskajos magnātos, kuri skarbi cīnījās savā starpā. Liberālās, demokrātiskās iekārtas kļuva par instrumentu šādu grupu rīcībā, lai ietekmētu sabiedrību, tomēr aizvien vairāk zaudēja savu prestižu. Tādējādi izplatījās pārliecība par to, ka tikai totalitāra valsts, kurā būtu atcelta individuāla brīvība, varētu kaut kādā veidā atrisināt interešu konfliktus, ko vairs nevarēja paveikt pašreizējās politiskās institūcijas. Patiesībā vēlāk totalitārie režīmi, vispārīgi runājot, nostiprināja dažādas sociālās kategorijas tādā līmenī, ko tie pakāpeniski bija sasnieguši, izmantojot policijas spēkus katrā iedzīvotāju dzīves jomā un brutāli iznīcinot visus nepiekāpīgos. Šie režīmi aizliedza izmantot visas juridiskās iespējas esošās situācijas turpmākai koriģēšanai. Tādējādi tika nodrošināta absolūti parazitiskas šķiras eksistence. Tie bija neesošu zemju īpašnieki, ienākumu iekasētāji, kas veicināja sociālo ražošanu, monopola vadītāji un ķēdes veikali, kas izmantoja patērētājus un lika izgaist nelielu investoru naudai, plutokrāti no aizkulisēm izrīkoja politiķus, lai vadītu visu valsts mehānismu savās interesēs, izliekoties strādājam augstāko nacionālo interešu labā. Tikai daži sakrāja lielu bagātību, toties lielas masas kļuva nabadzīgas - tām nebija nekādu iespēju baudīt modernās kultūras augļus. Tika saglabāts ekonomikas režīms, kurā materiālie resursi un darbaspēks, kas būtu jāvelta fundamentālu vajadzību apmierināšanai, lai attīstītu dzīvības enerģiju, tā vietā tika novirzīts uz tādu cilvēku bezjēdzīgu vēlmju apmierināšanu, kuri spēj par to samaksāt visaugstāko cenu; ekonomikas režīms, kurā, izmantojot mantošanas tiesības, naudas vara mūžīgi nonāk tās pašas šķiras rokās, kļūstot par privilēģiju, zaudējot sniegto pakalpojumu faktisko sociālo vērtību. Proletariāta iespēju joma joprojām ir tik ierobežota, ka strādnieki, lai nopelnītu iztiku, ir spiesti pieņemt jebkuru darba piedāvājumu. Lai strādnieku šķiras padarītu rīcīnespējīgas un paklausīgas, arodbiedrības no brīvām cīņas organizācijām, kuras vadīja cilvēki, kas bija ieguvuši savu sabiedroto uzticību, pārveidoja par policijas uzraudzības struktūrām, kuras vadīja valdošās šķiras izvēlēti un tai pakļauti darbinieki. Ja šādā ekonomikas režīmā veic uzlabojumus, to vienmēr diktē tikai militāras prasības, kas, saplūstot ar privilēģēto šķiru reakcionāriem mērķiem, ir veicinājušas totalitāro valstu rašanos un nostiprināšanos.

3) Kritikas gara pastāvīga vērtība ir sevi pierādījusi pretstatā autoritāram dogmatismam. Visam apstiprinātajam bija jābūt patiesam un pamatotam vai arī bija jāizzūd. Šī attieksme veicināja sabiedrības lielākās uzvaras visās jomās. diemžēl gara brīvība neizturēja totalitāro valstu radīto krīzi. Visās zinātnes jomās virsroku gūst jaunas dogmas, kas tiek pieņemtas ticības vai liekulības dēļ. Lai arī viselementārākie vēsturiskie jēdzieni rasi definē kā kaut ko absurdu, imperiālistiem ir vajadzīgs mīts, ka cilvēks pieder noteiktai rasei, lai radītu masās ienaidu un lepnumu.

Saprotamākie jēdzieni ekonomikas zinātnē ir jāuzskata par anatēmu, ja autarķijas politiku, tirdzniecības bilances un citus vecus merkantilisma faktoros pasniegtu kā neordinārus mūsu laika atklājumus. Pateicoties savstarpējai ekonomiskai atkarībai visās pasaules daļās, katrai tautai, kas vēlas saglabāt modernajai civilizācijai atbilstošu dzīves līmeni, par dzīves telpu kļūst visa pasaule. Taču ir izveidota ģeopolitikas pseidozinātne, kas vēlas pierādīt dzīves telpu teorijas derīgumu, lai imperiālistu vēlmei valdīt piešķirtu teorētisku likumīgu pamatojumu. Vēstures būtiskie fakti ir mainīti vadošo šķiru interesēs. No bibliotēkām un grāmatveikaliem pazūd visi darbi, kurus neuzskata par ortodoksāliem. Neskaidrība atkal draud nožņaugt cilvēka garu. Ir apdraudēta pati brīvības un vienlīdzības sociālā ētika: cilvēkus vairs neuzskata par brīviem pilsoņiem, kas izmanto valsti kolektīvu mērķu sasniegšanai, bet viņu mērķus nosaka tie cilvēki, kuriem ir vara, un šī vara tiek definēta kā valsts griba.

Cilvēki vairs nav tiesiski subjekti, valdošajā hierarhijā tiem bez iebildumiem jāpakļaujas augstākstāvošām personām, kuras savukārt vada dievībai pielīdzināts vadītājs.

Tas ir arī pamats kastu režīma atdzimšanai. Šī reakcionārā totalitārā civilizācija pēc uzvaras vairākās valstīs beidzot ieguva varu nacistiskajā Vācijā. Pēc rūpīgas sagatavošanās drosmīgi un bez vilcināšanās, izmantojot sāncensību, egoismu, citu cilvēku muļķību, satricinot pēc sevis citas eiropas vasaļu valstis (pirmo no tām Itāliju) un sadarbojoties ar Japānu, kurai bija tādi paši mērķi Āzijā, Vācija metās sagrabt varu. Tās uzvara nozīmētu galīgu totalitārisma nostiprināšanos pasaulē. Visas tā īpašības tiktu maksimāli nostiprinātas, un progresīvie spēki uz daudziem gadiem nonāktu neizdevīgā opozīcijā. Tradicionālā vācu militārās šķiras iedomība un neiecietība rada priekšstatu par to, kāds būtu to varas raksturs pēc uzvaras karā. Uzvarētāji vācieši varētu arī būt augstsirdīgi pret eiropas tautām, formāli respektējot to teritorijas un politiskās institūcijas, vienlaicīgi apmierinot cilvēku neīstās patriotiskās jūtas, kā arī izcilu politiķu godkāribu, kuri vēlas nokļūt uzmanības centrā, nevis interesējas par varas attiecībām un faktisko valsts institūciju saturu. Lai kā maskēta, realitāte vienmēr ir tāda pati: atjaunots cilvēces sadalījums "spartakos" un vergos. Arī kompromiss starp abām cīnītāju pusēm

nozīmētu turpmāku soli pretim totalitārisma, jo visas valstis, kas būtu izbēgušas no Vācijas varas, būtu spiestas pieņemt tādus pašus politiskās organizācijas veidus, lai pienācīgi sagatavotos turpmākajam karam. Bet ja Hitlera Vācija ir varējusi sakaut mazākas valstis vienu pēc otras, šī rīcība ir likusi aizvien spēcīgākiem pulkiem iziet kara laukā. drošsirdīgās Lielbritānijas cīņas spars arī viskritiskākajā brīdī, kad tā bija palikusi viena cīņā ar ienaidnieku, lika vāciešiem saskarties ar spēcīgo krievu karaspēka izturību un deva Amerikai laiku, kas tai bija vajadzīgs, lai mobilizētu savus nebeidzamos produktīvos resursus. Šī cīņa pret vācu imperiālismu ir cieši saistīta ar ķīniešu cīņu pret japāņu imperiālismu. Lielas cilvēku masas jau ir nostājušās pret totalitāro varu, kuras spēks ir sasniedzis kulmināciju un var tikai pakāpeniski izzust. Turpretim pretspēki ir izturējuši smagākos brīžus un atgūstas. Katru dienu sabiedroto karš atmodina vēlmi iegūt brīvību arī valstīs, kas bija pakļautas vardarbībai un kuras bija pazaudējušas savu ceļu saņemtā trieciena dēļ. Tas atmodināja šādu vēlmi tajās tautās, kas ir militārās alianses (Roma-Berlīne- Tokija) varas dalībnieces un apjauš, ka ir nonākušas bezcerīgā situācijā, lai tikai apmierinātu savu vadītāju alkas pēc varas. Lēnais process, kura dēļ lielas cilvēku masas pasīvi ļāva sevi veidot jaunajam režīmam, pielāgojās tam un pat veicināja tā nostiprināšanos, ir apturēts, un ir sācies pretējais. Šajā milzīgajā vilnī apvienojās visi progresīvie spēki, strādnieku šķiras gaišākie prāti, kas neļāvās izmisumam un mātīgām cerībām sevi iznīcināt centienos pēc augstāka dzīves līmeņa; intelektuāļi, kurus aizskāra apzināta inteliģences iznīcināšana, uzņēmēji, kas bija gatavi uzņemties jaunas iniciatīvas, gribēja atbrīvoties no birokrātiskiem slazdiem un nacionālās autarķijas, kas apgrūtināja viņu aktivitātes, un visi pārējie, kas iedzimta lepnuma dēļ neprata padoties kalpības pazemojumam. Šodien mūsu civilizācijas glābšana ir uzticēta visiem šiem spēkiem.

II. Pēckara uzdevumi. Eiropas vienotība

Vācijas sakāve tomēr nevarētu automātiski sakārtot eiropu saskaņā ar mūsu civilizācijas ideālu. Īsajā intensīvajā vispārīgās krīzes periodā (kurā valstis būs izpostītas, kurā tautas masas nepacietīgi gaidīs jaunu rīkojumu kā kausēta viela, ko viegli ieliet jaunās veidnēs, spējīga pakļauties nopietnu internacionālistu vadībai) šķiras, kas bija vairāk privilēģētas vecajās nacionālajās sistēmās, negodīgā vai vardarbīgā veidā mēģinās neitralizēt emociju vilni, internacionālisma kaislības un sāks stūrgalvīgi rekonstruēt vecās valsts struktūras. Iespējams, ka angļu vadītāji, vienojoties ar amerikāņiem, mēģinās virzīt lietas šajā jomā, lai atgūtu varas līdzsvaru politikā, acīmredzami savu impēriju tūlītējās interesēs. Konservatīvie spēki, tas ir, nacionālo valstu

fundamentālo institūciju direktori, augstākie bruņoto spēku pārstāvji, ja iespējams, monarhijas, monopolistu kapitālisma grupas, kas ir savus ieņēmumus guvušas no valsts ieņēmumiem, lielu zemes platību īpašnieki un garīdznieku hierarhijas, kas savus parazitiskos ieņēmumus var gūt tikai stabilā konservatīvā sabiedrībā, kā arī tās cilvēku masas, kas no tiem ir atkarīgas vai kuras vienkārši ir maldinājusi tradicionālā vara. Visi šie reakcionārie spēki jau jūt, ka struktūra plaisā, un cenšas izglābties. Sabrukums tiem pēkšņi atņemtu visas garantijas, ko tie līdz šim baudījuši, un tie tiktu pakļauti progresīvo spēku uzbrukumam.

REVOLUCIONĀRĀ SITUĀCIJA: VECĀS UN JAUNĀS TENDENCES

Totalitāro režīmu sabrukums daudzām tautām nozīmēs brīvības iegūšanu, izzudīs visi ierobežojumi, un automātiski valdīs plaša vārda un asamblejas brīvība. Tas būs demokrātisko tendenču triumfs. Šādām tendencēm ir neskaitāmas nianšes, sākot no ļoti konservatīva liberālisma līdz sociālismam un anarhijai. Tās tic "spontānai" notikumu un institūciju izveidošanai un absolūtai zemāko šķiru labvēlībai. Tās negrib par savu dievu uzskatīt "vēstures", "cilvēka", "proletārieša" vai kādu citu vārdu. Tās cer uz diktatūru beigām, iedomājoties to kā loģisku pašnoteikšanās tiesību atdošanu tautai.

To lielākais sapnis ir konstitucionāla asambleja, ko ievēl plaša mēroga vēlēšanās un visprecīzāk respektējot vēlētajū tiesības, kuri nolemj, kādu konstitūciju vēlas. Ja tauta ir nenobriedusi, konstitūcija nebūs izdevusies, bet to labot varēs tikai ar konstantu pārliecināšanu. demokrātiskie grupējumi būtībā nenoliedz vardarbību, bet vēlas to izmantot tikai tad, kad vairums būs pārliecināts par tā nozīmību, proti, tieši tad, kad tas ir gandrīz pavisam punkts, ko uzlikt uz "i". Tādēļ viņi ir piemēroti vadītāji tikai parastas administrācijas laikmetam, kad tauta kopumā ir pārliecināta par fundamentālo institūciju derīgumu, kurās būtu jāveic izmaiņas tikai mazsvarīgos aspektos.

Revolucionārā laikā, kad institūcijas būtu nevis vienkārši jāadministrē, bet gan jāizveido, demokrātiskā prakse piedzīvo neveiksmi. Trīs neseni piemēri demokrātu nožēlojamajai bezspēcībai ir krievu, vācu un spāņu revolūcijas. Šādās situācijās, kad vecais valsts aparāts ar saviem likumiem un savu administrāciju ir kritis, nekavējoties uzplaukst asamblejas un tautu delegācijas, kurās visi progresīvie sociālie spēki saplūst kopā un veic aģitēšanu, izliekoties, ka respektē iepriekšējo likumību vai to nonievā. Tautai ir dažas fundamentālas vajadzības, bet precīzi tai nav zināms, ko tā grib un kā rīkoties. Tūkstošiem zvanu skan tās ausīs. Ar miljoniem prātu tai neizdodas sevi definēt un tā sadalās daudzās tendencēs, straumēs un frakcijās, kuras cīnās savā starpā. Brīdī, kad vajadzīga vislielākā izlēmība un drosme, demokrāti novirzās no ceļa,

jo tiem nav spontāna tautas atbalsta, bet tikai neskaidrs kaislību satraukums. Par savu pienākumu viņi uzskata vienprātības sasniegšanu, un uzvedas kā pārliecinoši sprediķotāji, savukārt viņiem kā vadītājiem būtu jāsaprot, kur tie grib nonākt. Viņi zaudē labvēlīgas iespējas jaunā režīma nostiprināšanai un pat mēģina izveidot konkrētas struktūras, kurām vajadzīga ilgāka sagatavošanās un kuras būtu vairāk pielāgotas tūlītējai darbībai nosacīta miera periodos. Viņi dod saviem pretiniekiem ieročus, ar kuriem vēlāk paši tiek iznīcināti. Ar savām tūkstoš tendencēm tie pārstāv nevis gribu veikt atjaunošanu, bet apjukumu, vāju apņemšanos un vēlmes, kas valda visu prātos, kuras apturot, tiek sagatavota labvēlīga augsne reakcijas attīstībai. demokrātijas politiskās metodes ir smaga nasta revolucionārās krīzes periodos. demokrāti savās nebeidzamajās diskusijās pakāpeniski zaudēs savu sākotnējo popularitāti, un, ja nenotiks nopietnas sociālas un politiskas revolūcijas, viņi nenovēršami sāks atjaunot totalitārismu veidojošas politiskās institūcijas, un atkal atsāksies cīņa attiecībā uz vecajām šķiru opozīcijas shēmām. Princips, kas paredz, ka šķiru cīņa ir priekšnoteikums visu politisko problēmu samazināšanai, ir kļuvis par fundamentālu faktoru, jo īpaši fabriku strādniekiem, un ir veicinājis to politikas satura izveidi, pirms tika apšaubītas būtiskas institūcijas. Tas pārvēršas par proletariāta izolēšanas instrumentu, kad tiek uzspiesta vajadzība pārveidot visu sociālo organizāciju. Strādnieki, kas izglītoti šķiru sistēmā, pazīst tikai savas šķiras vai kategorijas īpašās prasības, nedomājot par to, kā tās savienot ar citu šķiru interesēm, vai arī tiecas pēc savas šķiras vienbalsīgas diktatūras, lai īstenotu utopisko visu ražošanas materiālu līdzekļu kolektīvizāciju, ko laicīgā propaganda norāda kā brīnumzāles pret visām nelaimēm. Šī politika neiedarbojas ne uz vienu šķiru, izņemot strādniekus, kuri tādā veidā nesniedz atbalstu citiem progresīvajiem spēkiem vai ļauj tiem krist prasmīgi organizētas reakcijas nežēlastībā, lai apturētu pašu strādnieku kustību. Ņemot vērā dažādās proletāriešu tendences, kuras radušās no klasiskās politikas un kolektīvā ideāla, komunisti atzina, ka ir grūti mobilizēt spēkus turpmākām cīņām un atšķirībā no citām tautas partijām, tie ir pārveidojušies par stingri disciplinētu kustību, kas izmanto krievu mītu, lai izrīkotu strādniekus, bet nepieņem to noteikumus un izmanto strādniekus visneatbilstošākajās darbībās. Šāda attieksme revolucionārajās krīzēs padara komunistus iedarbīgākus par demokrātiem. Paturot strādnieku šķiru pēc iespējas vairāk atšķirtu no citiem revolucionārajiem spēkiem, sprediķojot, ka to "īstā revolūcija" vēl tikai priekšā, veido sektantisku elementu, kas izšķirīgos brīžos pavājina progresīvos spēkus. Turklāt viņu absolūtā atkarība no Krievijas, kas tos ir atkārtoti izmantojusi savas nacionālās politikas īstenošanai, liek tiem veidot jebkādu politiku, kam nav ne mazākās iespējas attīstīties. Viņiem vienmēr ir jāslēpjas aiz Karolija, Blūma un Negrina, lai pēc tam viegli aizietu iznīcībā kopā ar izmantotajām demokrātu marionetēm. Varu iegūst un saglabā

ne tikai ar viltību, bet ar spēju organiski un vitāli izpildīt modernās sabiedrības vajadzības. Ja cīņa paliktu tradicionālajās nacionālajās robežās, būtu ļoti sarežģīti izbēgt no vecajiem strupceļiem. Nacionālās valstis tiešām ir jau tik pamatīgi izplānojušas savu ekonomiku, ka drīzumā galvenais uzdevums būtu noskaidrot, kurai ekonomikas grupai, tas ir, kurai šķirai, būtu jāvada uzraudzības plāns. Progresīvo spēku vienotība viegli tiktu iznīcināta ekonomisko šķiru un kategoriju jucekļi. Visdrīzāk reakcionāri būtu tie, kas gūtu vislielāko izdevību. Īstai revolucionārai kustībai būs jārodas starp tiem, kas nav mācējuši kritizēt vecos politiskos apgalvojumus; tiem būs jāsadarbojas ar demokrātiskajiem spēkiem, ar komunistiem un ar visiem, kuru darbība panāktu totalitārisma sabrukumu, tai pašā laikā neiesaistoties nevienā no iepriekšminētajiem spēkiem. Reakcionārajiem spēkiem ir spējīgi līderi, kas ir mācīti komandēt un kas nežēlīgi cīnīsies, lai saglabātu savu pārākumu. Grūtā brīdī tie pratīs maskēties un pasludinās sevi par brīvības, miera un vispārējas labklājības, kā arī nabadzīgāko šķiru atbalstītājiem. Jau pagātnē redzējām, kā tie izmantoja tautas kustības un paralizēja, novirzīja, pārveidoja tās par kaut ko pretēju. Neapšaubāmi tas būs visbīstamākais spēks, ar ko būs jārēķinās.

Tādējādi viņi varētu arī cerēt vieglāk apslāpēt pretinieku idejas, jo tautas masu līdz šim vienīgā politiskā pieredze ir tāda, kas veidojās nacionālajā vidē, un tāpēc ir samērā viegli tās un to tuvredzīgākos vadoņus ievirzīt vētras sakauto valstu atjaunošanā. Ja tiktu sasniegts šis mērķis, reakcija uzvarētu. Šīs valstis varētu būt ļoti demokrātiskas un sociālistiskas, varas atgriešanās reakcionāru rokās būtu tikai laika jautājums. Atdzimtu nacionālā greisirdība, un katra valsts atkal gribētu īstenot savas vēlmes tikai ar bruņoto spēku palīdzību. Būtisks uzdevums būtu pārvērst tautas par karaspēkiem. Ģenerāļi atkal komandētu, monopolisti gūtu labumu no autarķijām, birokrātija pieaugtu, priesteri rūpētos par tautas masu pakļāvību. Visas sākotnējās uzvaras zaudētu nozīmi salīdzinājumā ar vajadzību atkal sagatavoties karam. Būtiskākā problēma, kas ir jāatrisina (ja tas neizdodas, jebkurš cits progress ir tikai šķietamība), ir galīgi atcelt eiropas sadalījumu nacionālās, suverēnās valstīs. Kontinenta lielākās daļas valstu sabrukums, atrodoties vāciešu varā, ir jau apvienojis eiropas tautas uz kopējas zemes: vai nu tās visas kopā pakļausies Hitlera vadībai vai nu pēc viņa režīma sabrukuma tajās visās sāksies revolucionārā krīze, kurā tās nebūs nelokāmi atdalījušās valstu struktūras. Jau tagad kopējā nostāja par eiropas federālu reorganizāciju ir spēcīgāka nekā agrāk. Rūgtā pieredze, kas gūta pēdējās desmitgadēs, ir likusi saprast situāciju un ir palīdzējusi nobriest daudziem apstākļiem, kas labvēlīgi mūsu ideālam. Visi saprātīgi cilvēki šobrīd atzīst, ka nevar saglabāt varas līdzsvaru starp eiropas valstīm, kamēr militārajā Vācijā līdztekus citām valstīm valda vienlīdzīgi noteikumi, nevar arī sadalīt Vāciju atsevišķās teritorijās un valdīt

pār to, kad tā tiks uzvarēta. Ir pierādījies, ka neviena valsts eiropā nevar palikt neitrāla, kamēr pārējās cīnās: neitralitātes apliecināšana un pakti pret agresiju nav nekam derīgi. Ir pierādīts, cik neproduktīvas un pat ļaunprātīgas ir tādas organizācijas kā, piemēram, Nāciju līga, kas solīja nodrošināt starptautiskās tiesības, bez militāriem spēkiem īstenojot savus lēmumus un respektējot absolūtu dalībvalstu suverenitāti. Absurds izrādījās neiejaukšanās princips, saskaņā ar kuru katrai tautai bija jānodrošina pašai izvēlēties despotisku valdību, tā it kā katras atsevišķas valsts konstitūcija nerādīja būtisku interesi visās citās eiropas valstīs. daudzas problēmas, kas saindēja kontinenta starptautiskās attiecības, izrādījās neatrisināmas: mēģinājumi noteikt robežas teritorijās, kurās dzīvo dažādas tautas, svešu etnisku grupu aizsardzība, to valstu piekļuve jūrai, kuras atrodas kontinenta iekšienē, Balkānu jautājums, īru problēma, utt. Visi šie jautājumi eiropas Federācijā tiktu atrisināti vieglākā ceļā, tāpat kā pagātnē - mazās valstīs, kas kļuva daļa no lielākas nacionālās apvienības, zaudēja savu skarbumu, jo radās attiecību problēmas starp dažādām provincēm. No otras puses, pazūdot drošības sajūtai, ko izraisīja Lielbritānijas nepieejamība, kas angļiem radīja "izcilo izolētību"; Francijas Republikas un tās karaspēka izjukšana, saskaroties ar pirmo nopietno vāciešu karaspēku uzbrukumu (tā rezultātā, cerams, tika satriekta viņu šovinistiskā pārliecība par absolūto gallu pārkāpumu); un jo īpaši risks nokļūt verdzībā - tie visi ir apstākļi, kas veicina federāla režīma izveidošanu, kurš, savukārt, pārtrauks pašreizējo anarhiju. Tas, ka Anglija jau ir atzinusi Indijas neatkarību, un ka Francija, iespējams, ir zaudējusi, atzīstot savas impērijas sakāvi, ļauj vieglāk rast pamatu vienoties par eiropas sakārtošanu jautājumā par koloniju īpašumiem.

Šīm pārmaiņām pievienojas dažu svarīgāko dinastiju izzušana, un ieplaisā izdzīvojošo dinastiju pamati. Jāņem vērā, ka šīs dinastijas, kuras atbalstīja ietekmīgas personas, uzskatīja vairākas valstis par savām tradicionālajām privilēģijām, un tas bija nopietns šķērslis eiropas apvienoto valstu racionālai organizācijai, kuras pamatā var būt tikai visu federālo valstu republikāniska konstitūcija. Un, kad, šķērsojot Vecā Kontinenta horizontu, apvienosies visas tautas, kas veido cilvēci, būs jāatzīst, ka eiropas Federācija ir vienīgā iespējamā garantija, ka attiecības ar Āzijas un Amerikas tautām var attīstīt pēc mierīgas sadarbības principa, gaidot turpmākus notikumus, kuros kļūst iespējama visas pasaules vienota politika. Robeža starp progresīvo spēku un reakcionāru partijām vairs nav tāla no formālas demokrātijas, nedz arī lielāka vai mazāka ieviešamā sociālisma, visticamāk veidojas jauna līnija, kas nošķir partijas dalībniekus divās daļās. Pirmo cīņas mērķis ir nacionālās politiskās varas iekarošana, un tie ir spiesti sadarboties ar reakcionārajiem spēkiem, ļaujot nostiprināties kvēlojošām tautas kaislībām vecajās formās, tādējādi ļaujot

atdzimt absurdajiem pieņēmumiem. Otrie ir tie, kuru galvenais uzdevums ir stipras starptautiskas valsts izveidošana, piesaistot šā mērķa realizēšanai tautas spēkus un, iekarojuši nacionālo varu, izmantos to starptautiskas vienotības sasniegšanai. Ar propagandu un darbību, mēģinot nostiprināt visos iespējamajos veidos vienošanos un saiknes starp atsevišķām kustībām dažādās valstīs, jārada pamati kustībai, kas spētu mobilizēt visus spēkus jauna organisma izveidošanai, kas būs vislielākais un jaunākais veidojums eiropā gadsimtu gaitā. Tas radīs spēcīgu federālu valsti, kurai piederēs eiropas karaspēks nacionālo karaspēku vietā; kas galīgi sašķels ekonomiskās autarķijas, totalitārā režīma mugurkaulu; kam būs pietiekami līdzekļu atsevišķās federālās valstīs pieņemt savus lēmumus, kuri paredzēti kopējās kārtības uzturēšanai, atstājot pašām valstīm autonomijas tiesības, kas ļaus tām elastīgi veidot un attīstīt politisko dzīvi saskaņā ar dažādu tautu specifiskajām īpašībām. Ja galvenajās eiropas valstīs būs pietiekams skaits cilvēku, kas to sapratīs, īsā laikā uzvara tiks gūta, jo situācija un kopējā nostāja būs tiem labvēlīga. Tiem būs jācinās ar partijām un grupējumiem, kas būs bijuši pakļauti pēdējā divdesmitgadē gūtajai iznīcinošajai pieredzei. Pienāks laiks jaunai kustībai, un pienāks laiks arī jauniem cilvēkiem: LAIKS KUSTĪBAI PAR BRĪVU UN VIENOTU EIROPU.

III. Pēckara uzdevumi. Sabiedrības reforma

Vienota un brīva eiropa ir nepieciešamais priekšnoteikums, lai nostiprinātu moderno civilizāciju, kura ir apturējusi totalitārisma ēru. Minētās ēras beigās pilnībā atdzims vēsturiskā cīņa pret sociālo nevienlīdzību un privilēģijām. Visas vecās konservatīvās struktūras, kas neļāva īstenot šo procesu, jau būs vai tiks sagrautas. Šī krīze ir jāizmanto drosmīgi un izlēmīgi. Lai izpildītu mūsu prasības, eiropas revolūcijai būs jābūt sociālistiskai, tas ir, tās mērķim jābūt strādnieku šķiru emancipācijai un cilvēcīgāku dzīves apstākļu īstenošanai.

Orientēšanās šiem pasākumiem šai virzienā nav atkarīga tikai no doktrīnas principa, kas paredz, ka jāatceļ ražošanas materiālo līdzekļu privātīpašums un tas jāsaug tikai īslaicīgi, ja nav citas izvēles. Vispārējā valsts vara pār ekonomiku ir bijusi pirmā utopiskā forma, kādā strādnieku šķira iedomājās atbrīvoties no kapitālistiskā jūga. Kad tā ir īstenota, tā tomēr nav cerētā papildījums, bet gan tieši otrādi - veidojas režīms, kurā visa tauta kalpo konkrētai birokrātu šķirai, kas vada ekonomiku. Patiesi fundamentāls sociālisma princips, kurā kopīga kolektīvizācija nav bijis nekas cits kā sasteigts un kļūmīgs secinājums, paredz, ka ekonomiskajiem spēkiem nav jāvalda pār cilvēku, bet - kā dabas spēkiem - tie jāvalda un jākontrolē cilvēkam

visracionālākajā veidā, līdz lielas masas nekļūtu to upuri. Lieli progresa spēki, kas rodas no individuālām interesēm, nedrīkst pazust pelēkā rutīnā.

Pretējā gadījumā radīsies tā pati neatrisināmā problēma: kā uzjundīt iniciatīvas garu, izmantojot algu palielinājumu un ieviešot citus līdzīgus noteikumus. Progresa spēki jāpieņem un jāpaplašina, tiem jāatrod lielākas attīstības un izmantošanas iespējas un vienlaicīgi jānostiprina un jāuzlabo elementi, kas minētos spēkus vada uz visai sabiedrībai izdevīgiem mērķiem. Privātīpašums ir jāatceļ un jāierobežo. Šāda nostādne dabiski iekļaujas eiropas ekonomikas dzīves veidošanas procesā, kas ir atbrīvota no militarisma murgiem vai nacionālā birokrātisma.

Racionālam risinājumam pat strādnieku apziņā jāaizstāj iracionālais.

Vēlēdamies jo īpaši izskaidrot šīs nostādnes saturu un uzsverot programmas katra punkta izdevīgumu, kā arī veidu, kā tas tiks īstenots, tos vienmēr vērtējot attiecībā uz nenovēršamo priekšnoteikumu - eiropas vienotību - mēs gribētu uzsvērt šādus aspektus.

a) Uzņēmumi, kas veic monopolistisku darbību, tādējādi izmantojot patērētāju masas, vairs nedrīkst atrasties privātīpašumā, piemēram, elektroenerģijas nozares uzņēmumi vai tādi, kam ir jāizdzīvo vienotu interešu dēļ, bet kuriem, lai tie pastāvētu, nepieciešama muitas aizsardzība, subsīdijas, pasūtījumi, kam piemēro atvieglojumus, utt. (šāda veida ievērojamākais piemērs līdz šim ir bijusi metālapstrāde Itālijā), un tie uzņēmumi, kas investētā kapitāla apjoma dēļ, nodarbināto strādnieku skaita dēļ vai nozares svarīguma dēļ var šantažēt dažādas valsts struktūras, uzspiežot tām sev izdevīgāku politiku (piemēram, ieguves rūpniecība, vērienīgas banku iestādes, lieli bruņotie spēki). Šī ir joma, kurā būs neapšaubāmi jāveic nacionalizācija plašā mērogā, neraugoties ne uz kādām iegūtajām tiesībām;

b) Pagātnē īpašumtiesības un pārmantošanas tiesības ļāva dažām privilēģētajām personām uzkrāt bagātības, kas revolucionārās krīzes laikā būs jāsadala vienlīdzīgā veidā, lai iznīcinātu parazitiskās šķiras un lai sniegtu strādniekiem ražošanas līdzekļus, kas tiem vajadzīgi, lai uzlabotu ekonomiskos apstākļus un sasniegtu lielāku neatkarību. Tāpēc domājam par lauksaimniecības reformu, kas paredz piešķirt zemes platības tās apstrādātājiem, ievērojami palielināsies zemes īpašnieku skaits, kā arī par rūpniecības reformu, kas paplašinās strādnieku īpašumtiesības nozarēs, kas nepieder valstij, izmantojot kooperatīvu vadību, darbinieku līdzdalību peļņas sadalē u.c.;

c) Jānodrošina visi vajadzīgie nosacījumi, lai jauniešiem maksimāli palīdzētu jau sākuma pozīcijās garajā dzīves cīņā. Jo īpaši valsts skolās būs jāpiedāvā reālas iespējas studēt visiem, nevis tikai bagātākajiem studentiem, ļaujot iegūt augstākus grādus; tie būs jāgatavo visās studiju nozarēs,

arodskolās, daļēji profesionālajās skolās, kā arī brīvajā mākslā un dažādās zinātnes jomās, skolām būtu jāsaņem noteikts studentu skaits atbilstoši tirgus prasībām, lai vidējais atalgojums būtu aptuveni vienlīdzīgs visās profesiju kategorijās, pat ja kādā kategorijā varētu būt atšķirīgs atalgojums, atkarībā no dažādām individuālām spējām;

d) Gandrīz neierobežots potenciāls neatliekamās vajadzības preču ražošanā vairumā, izmantojot modernu tehniku, par salīdzinoši nelielām sociālajām izmaksām ļaus visiem nodrošināt gan dzīves telpu, gan uzturu un vajadzīgo minimālo komfortu, kas vajadzīgs, lai saglabātu cilvēka pašcieņu. Cilvēces solidaritāte pret tiem, kas ir pakļauti ekonomiskajai cīņai, nedrīkstētu izpausties veidā, kas pazemo un rada to pašu ļaunumu, kura sekas mēģina labot.

Drīzāk būtu jāveic pasākumu kopums, kas bez nosacījumiem garantē pieklājīgu dzīves līmeni visiem, nemazinot stimulu strādāt un krāt. Tādējādi neviens izmisuma dēļ vairs nebūs spiests pieņemt despotiskus darba līgumus;

e) Strādnieku šķiras atbrīvošana var notikt, ja tiks īstenoti iepriekšējos punktos minētie nosacījumi. Šīs šķiras nedrīkst atstāt monopolistu arodbiedrību ekonomikas politikas važās, kas vienkārši darba pasaulē ievieš liela kapitāla varas metodes. Strādniekiem atkal jāļauj brīvi izvēlēties priekšnieku, lai kopīgi vienotos par noteikumiem, ko tie vēlas ieviest savā darbā, un valstij būtu tiem jāpiešķir juridiski līdzekļi, lai garantētu noslēgtajā līgumā paredzēto noteikumu ievērošanu. Visas monopolistiskās tendences varēs efektīvi sagraut, kad tiks īstenota sociālā transformācija. Šīs ir pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai izveidotu plašu iedzīvotāju grupu, kas ir ieinteresēta jaunajā kārtībā un vēlas cīnīties, lai to saglabātu, kā arī dot politiskajai dzīvei paliekošu brīvības zīmogu, ko iespiedusi spēcīga sociālās solidaritātes izjūta. Uz šiem pamatiem politiskā brīvība varēs tiešām iegūt reālu, nevis tikai formālu nozīmi visiem, jo iedzīvotāju masa būs neatkarīga un pietiekami informēta, lai veiktu nepārtrauktu un efektīvu valdošās šķiras kontroli.

Būtu pavirši ilgstoši kavēties pie konstitucionālām iestādēm, jo, nevarot paredzēt apstākļus, kuros tām būs jārodas un jādarbojas, mēs tikai atkārtosim to, ko visi jau zina par vajadzību izveidot pārstāvniecības iestādes, par likumu pieņemšanu, tiesnešu neatkarību, kuri stāsies pašreizējo vietā, lai godīgā veidā piemērotu augstāku iestāžu izdotos likumus, par preses un asociācijas brīvību, lai informētu sabiedrību un sniegtu visiem iedzīvotājiem iespēju faktiski piedalīties valsts dzīvē. Tikai divos jautājumos ir jāprecizē idejas, jo tie šobrīd ir sevišķi svarīgi: valsts attiecības ar baznīcu un politiskās pārstāvniecības raksturs.

a) Vatikāna noslēgtā alianse ar fašismu ir noteikti jāatceļ, lai apstiprinātu valsts patiesi laicīgo raksturu un lai nepārprotamā ceļā noteiktu valsts

pārākumu civilās dzīves jomā. Reliģiozā ticība būs vienlīdz jārespektē, bet valstij vairs nedrīkst noteikt reliģiju sadalījumu;

b) Fašisma kāršu namiņš, kas izveidots uz korporatīviem pamatiem, sabruks kopā ar citām totalitārās valsts daļām. Ir tādi, kas uzskata, ka no šī sabrukuma nākotnē varēs iegūt materiālu jaunai konstitucionālai kārtībai. Mēs tam nepiekrītam. Totalitārisma valstīs korporatīvās palātas ir veikls triks, ar kā starpniecību policija kontrolē strādniekus. Pat ja korporatīvās palātas būtu dažādu kategoriju ražotāju atklāta izpausme, profesionālo kategoriju pārstāvniecības iestādes nekad nevarētu iegūt tiesības, lai vienotos kopējās politikas jautājumos. ekonomikas jautājumos tās kļūtu par varas un privilēģiju iestādēm, pārstāvot arodbiedrību spēcīgākās kategorijas.

Arodbiedrībām būs plašas sadarbības funkcijas ar valsts iestādēm, kuras atbildīgas par to jautājumu risināšanu, kas tiešā veidā saistīti ar arodbiedrībām, bet ir absolūti izslēgts, ka tām uzticēs jebkādu likumdošanas varu, jo tā rezultātā ekonomiskajā dzīvē izveidotos feodālā anarhija, kas atjaunotu politisko despotismu. daudzus, kas bez aizspriedumiem pieņēma korporatīvisma mītu, varēs iesaistīt struktūru atjaunošanā; bet tiem jāapzinās, cik absurds ir to vēlamais risinājums. Korporatīvismu var precīzi izteikt tikai tādā veidā, ko sniedz totalitārās valstis, lai vadoņi disciplinētu katru strādnieku kustību valdošās šķiras interesēs. Revolucionāru partiju nevarēs nemākulīgi organizēt izšķirošajā brīdī, tai jau tagad ir jāizveido vismaz sava galvenā politiskā nostāja, jāieceļ tās vadītāji un direktori, kā arī jānosaka sākotnējā rīcība. Tai nav jābūt vienveidīgai tendenču masai, kuru apvieno tikai negatīvais uz neilgu laikposmu (tas ir, to antifašisma pagātne un totalitārisma režīma sabrukšanas gaidīšana), režīms, kas gatavs iet katrs savu ceļu, tiklīdz mērķis būs sasniegts. Revolucionārā partija toties zina, ka tikai pēc tam sāksies tās darbs, un tāpēc tā jāveido cilvēkiem, kas vienojušies par galvenajām nākotnes problēmām.

Tās propagandai jāiespraucas visur, kur pastāv pakļautība pašreizējam režīmam, un jāskaidro problēmas, kas ir vissāpīgāko pārdzīvojumu avots atsevišķiem cilvēkiem un šķirām un jāparāda, kāds var būt īstais risinājums. Bet no partijas piekritējiem kustības organizācijā jāiesaista tikai tie, kuriem eiropas revolūcija ir to dzīves galvenais mērķis; tie, kas disciplinēti katru dienu īsteno vajadzīgo darbu, slepus tai nodrošina nepārtrauktu un efektīvu drošību, arī izteikti nelegālās situācijās, un tādējādi veido ciešu strādnieku tīklu, pārliecinot mazāk aktīvos piekritējus. Neatstājot novārtā nevienu iespēju un nevienu jomu, lai sludinātu savu pārliecību, tai jāvērs sava darbība, pirmkārt, uz to vidi, kas ir nozīmīga kā ideju izplatīšanas centrs, un uz divām sociālajām grupām, kas ikdienā ir visaktīvākās un izlēmīgas nākotnes izšķirošajās situācijās, jāatzīst - strādnieku šķira un intelektuāļu aprindas. Pirmā ir tā, kas vismazāk ir

pakļāvusies totalitārisma triecienam, un kas būs gatava reorganizēt savas rindas. Intelektuāļi, jo īpaši jaunieši, ir tie, kurus garīgi visvairāk nospiež valdošais despotisms.

Pakāpeniski kopējā kustība nenovēršami piesaistīs arī citas šķiras. Jebkura kustība, kuru neizdodas īstenot šo spēku alianses uzdevumā, ir lemta iznīcībai. Ja intelektuāļu kustībai nebūs vajadzīgā spēka, lai sagrautu reakcionāru pretestību, strādnieku šķira tai neticēs arī tad, ja tā apelēs pie demokrātiskām jūtām. Mobilizējot citas šķiras pret strādniekiem, tiks panākta draudošā fašisma atjaunošanās. Ja tā balstīsies tikai uz proletariātu, tai nebūs domu skaidrības, ko var radīt tikai intelektuāļi, un kas ir vajadzīga, lai atšķirtu jaunus uzdevumus un jaunus ceļus: tā paliks ieslodzīta vecajās šķirās, redzēs ienaidniekus visur un ņems vērā komunistu doktrīnas risinājumu. Revolucionārās krīzes laikā tieši šai kustībai ir jāorganizē un jāvada progresīvie spēki, izmantojot tautas vienības, kas veidojas spontāni, piemēram, dedzīgas plūsmas, kurās sajaucas revolucionārās masas, lai nevis radītu tautas nobalsošanu (plebiscītu), bet gaidot, kad tās tiks vadītas.

Tas veido priekšstatu un drošību par to, ko veic nevis vēl neesošas tautas gribas ziedošanās, bet vēlme pārstāvēt modernās sabiedrības svarīgākās prasības. Šādā veidā tiek sniegti jaunās kārtības pirmie noteikumi, pirmā sociālā disciplīna lielām masām. Izmantojot šo revolucionārās partijas diktatūru, veidojas jauna valsts, un ap to - jauna patiesa demokrātija.

Nav jābaidās no tā, ka šāds revolucionārs režīms noteikti pārvērtīsies par atjaunotu despotismu. Tas var attīstīties, ja veidojas pakalpīga sabiedrība. Bet, ja revolucionārā partija darbosies noteikti no paša sākuma, lai radītu apstākļus brīvai dzīvei, kurā visi iedzīvotāji var piedalīties valsts dzīvē, veidosies vispārīga izpratne par jauno kārtību, pat ja radīsies mazsvarīgas politiskās krīzes. Ir pienācis brīdis, kad jāatmet viss vecais, kas rada šķēršļus ceļā uz jauno, kas ir tik atšķirīgs no visa, ko varēja iedomāties, un jārada jaunas enerģijas jauniešu vidū. Tie, kas ir uztvēruši pašreizējās eiropas civilizācijas krīzes motīvus, mēģina apvienoties un plānot nākotni. Tāpēc tie mācās no cilvēces attīstības mantojuma, lai skaidri apzinātos mērķi un līdzekļus tā sasniegšanai. Ceļš, kas ejams, nav ne viegls, ne drošs. Bet mērķim ir jāseko, un mēs to darīsim!

Altiero Spinelli – Ernesto Rossi
Ventotenes sala, 1941.gada vasara